

Vojna na treh področjih

Borba za varnost Atlantika

Ogroženo Atlantsko morje

Po zemljepisni legi je Anglija povsem odvisna od dovoza od zunaj. Svoboda pomorskih poti je za angleški otok življenjsko vprašanje.

Vsak dan izgublja Velika Britanija zaradi poostrene nemške podmorniške vojne in zračnih napadov dele svoje trgovinske mornarice skupaj z dragocenim tovorom živeža in ameriškega vojnega materiala. Velike angleške izgube na Atlantskem morju, ki tako rekoč dnevno naraščajo, so začele hudo skrbeti Združene ameriške države, ki so obljubile ter pripravile vso vojno pomoč Angliji. Nič bi ne pomagali še tako izdatni na ladje naloženi tovari, ako bi tudi za bodoče bili napadeni ter potopljeni od nemških podmornic in bombnikov. V svrhu zavarovanja ameriškega blaga pred torpedi podmornic in bombami iz zraka so izdelali ameriški strokovnjaki tri zavarovalne načrte za prevoze preko tolikanj od Nemcev ogroženega Atlantika.

»Avtostrada« Amerika—Anglija

Ameriški pomorski strokovnjaki predlagajo za zavarovanje prevozov ustanovitve tako zvanega »avtostrade« Amerika—Anglija, ki bi šla severno od običajne pomorske črte v smeri Nova Fundlandija—Islandija (na severu)—Aberdeen. Na tej progi naj bi prevzeli posebni bombniki Zedinjenih držav nadzorstvo nad nemškimi podmornicami do polovice Atlantika, od tam dalje bi bilo prepuščeno nadziranje in zavarovanje oceanske proge angleškemu letalstvu. Vse prevozne ladje bi bile po tem načrtu nadzirane iz zraka od ameriškega izhodišča do cilja na angleškem otoku.

Prevozi pod zaščito vojnih ladij

Drugi načrt glede zaščite prekomorskih prevozov vsebuje predlog, naj bi plule ameriške in angleške prevozne ladje preko Atlantika pod zaščito vojnih ladij od Nove Fundlandije do južne obale Grenlandije, od tod pa dalje k otoku Islandija in na Škotsko. Na Grenlandiji in na Islandiji bi se morale organizirati velike postaje za gorivo in oporišča za ladje ter letala. Ta prekomorska proga bi bila le na splošno ogrožena od plavajočih ledenih gor.

Mnogo krajše proge Kanada—Grenlandija, Grenlandija—Islandija—Škotska bi se lažje nadzirale kakor pa južnejša prekoceanska proga na visokem Atlantiku.

Rooseveltove ukazi

Tretji zavarovalni načrt prekoceanskih prevozov vsebuje ukaz predsednika Roosevelta. Roosevelt namerava ukazati ameriški vojni mornarici, da spremlja prevozne ladje, ki prevažajo ameriški vojni material za Anglijo. Računajo, da bo stopil ta ukaz v veljavo v začetku maja. Ameriške vojne ladje naj bi zaščitile severnejšo progo preko Atlantika, in to na črti Nova Fundlandija—Grenlandija—Islandija—Anglija. Progo do Islandije bi varovale ameriške, od tam dalje pa angleške vojne ladje.

Italijani in Grki

Italijanska napadalna sila

Kakor znano, so zastavili Italijani v zadnjem času vse sile, nastopili z izbranimi četami, s tanki in letali, da bi razmajali ter prebili fronto v Albaniji od Jadranskega morja do Ohridskega jezera. Višek je dosegla italijanska napadalna sila v odseku od Tepelenija do Klisur.

Pri obrambi junaško, vztrajno in srdito po cele dneve vedno v novih kolonah napadajočih Italijanov sta pomagali Grkom dve stvari:

1. Dotok vojnega materiala

V zimskem času je uspelo Grkom, da so se oskrbeli z vojnimi potrebščinami in zlasti s topništvom. Povrh pa so še skrbno sortirali uplenjeno orožje in so ga porazdelili s potrebnim strelivom na svoje čete.

Dalje je grška številčno neznatna armada oskrbljena z dobro izolanim topništvom ter s pionirskimi četami. Grški topničarji in pionirji imajo pri odbijanju napadov glavno nalogo in so v tem pogledu na višku izvežbanosti.

2. Prehitevanje in protinapadi

Grškemu vrhovnemu poveljstvu je uspelo, da je izvedelo, kdaj nameravajo začeti Italijani s svojo veliko ofenzivo. Grški vrhovni poveljnik je radi tega Italijane prehitel in je začel na več mestih napade, v katerih je zasedel nekaj višin, s katerih se je dala obramba s topništvom in pionirji uspešneje izvajati. V najslabšem vremenu so preplezali Grki celo vrsto višinskih postojank ter premagali trdovratni odpor nasprotne pehote. Po treh dneh nenavadno srditih bojov s hrabrim sovražni-

Da je

ASPIRIN

originalen

zajamčuje vtisnjeni „Bayer“-jev križ. Aspirin je učinkovit, neškodljiv in se dobi v vseh lekarnah.

Opisna reg. pod št. 1727 od 22. marca 1916.

kom se je posrečilo grškim gorskim četam na srednjem odseku zavzeti prav tiste postojanke, s katerih so nameravali Italijani otvoriti ofenzivo.

Ves čas italijanskih silovitih napadov so se posluževali Grki onega načina bojevanja, da so odbiti napad takoj izrabili v protinapad. S čimer so mogli severno in južnovzhodno od Tepelenija svoje položaje znatno izboljšati.

Iz vzhodne Afrike

Eritreja

Po zelo srditih bojih, o katerih smo že poročali, so zavzele angleške čete v italijanski koloniji Eritreja Keren, največjo in najmočnejšo trdnjavo, katero so branili Italijani 46 dni tako zelo hrabro, kakor še najbrž nikoli nikoli v zgodovini. Po angleških poročilih je bilo 30 do 40 tisoč branilcev. Večina Italijanov se je po padcu Kerena umaknila in je na poti proti Rdečemu morju. Zasledujejo jih angleške čete z letali in tanki. Keren je zadnje naravno utrjena postojanka pred prestolnico Eritreje Asmaro, ki leži 140 km dalje ob železniški progi, ki pelje do pristanišča Masava.

Podkrajški Judež

Povest iz domačih hribov

Pred smrtjo je preizkusil svojo krsto. V Malgertshamu na Bavarskem je umrl po kratki bolezniki neki znani čudak. Malo pred svojo smrtjo si je naročil krsto, ki jo je hranil doma. Krsto je hotel tudi preizkusiti, legal je vanjo in izjavil, da je z njo zadovoljen. Sedaj počiva za stalno v njej.

Najmočnejša, 8 letna deklica na Norveškem. Iz Osla poročajo: V Agderju na Norveškem sta bila nekoč dva slavna rodova s prav nenavadno telesno močjo. Najmočnejša deklica Norveške, Kari Retersdal, iz Aaserala izhaja iz enega teh rodov. Kari ima zdaj komaj 8 let. Ko ji je bilo nekaj čez 7 let, je prosila svojo babico, ali sme pomagati seno spravljati. Za šalo so ji dali zelo veliko kopico

Zdaj je predsednik razpravo prekinil in napovedal, da se bo popoldne nadaljevala. Medtem so sodniki spraševali župana, kak človek je Judež, kaj je in kake narave, da bi tako popoldne vedeli bolje presoditi. Župan ni rekel ne trohice dobrega o njem, vedel je le najslabše in ga je očrnil, kakor je le znal in mogel. Od drugih prič, ki so bile zraven, si nobeden ni upal županu ugovarjati.

Popoldanska razprava je bila kratka. Čeprav ga je župan tako očrnil, je sodišče Judežu vendarle le računalo njegovo prostovoljno in odkritosrčno priznanje kot olajšilno okolnost; spoznalo ga je za krivega in ga je obsodilo zaradi uboja, izvršenega v pretepu, v nagli jezi in brez preudarka, na pet let ječe. Ko je predsednik razglasil obsodbo, je Judež kleknil, kakor da ga je kdo udaril po hrbtu, vendar je takoj rekel, da sprejme kazni; oči pa je še zmeraj pobešal.

Ostalim obtožencem je sodišče prisodilo vsakemu štiri tedne zapore. Ker pa so bili že med preiskavo toliko zaprti, so jih takoj izpustili.

Potem je paznik položil Judežu roko na ramo in mu pomignil. Judež je odšel pred paznikom ves skrušen in globoko sklonjen, kakor da ga tlačijo sramota k tlom.

13. Podkrajčani pa so hiteli iz dvorane, nobeden se ni zmenil za Judeža.

11.

V Lurški kapelici, ki je stala ob cesti na začetku podkrajške fare, sta klečali dve mladi ženski. Ena je venomer stokala in ihtela, druga je molila tiho in resno predse. Bili sta Meleznica in Nadvorska Julka. Že dobro uro sta klečali tu, pa še jima ni bilo videti, da bi se hoteli kmalu odpraviti. Tedaj ju je zmotil moški korak, ki se je bližal kapelici in se ustavil na pragu. Prestrašeno se je ozrla Meleznica in je zavpila:

»Tevž! Tevž! Tevž!«

Planila je k njemu, se mu vrgla okoli vratu, jo je tresel, ne besede ni mogla spraviti iz sebe. Tuč Julka je prišla iz kapele in je spoznala Meleznika:

»Meleznik, ti?« je rekla in glas ji je trepetal. »Kaj pa je bilo?«

»Hvala bodi Bogu, dobro!« je odgovoril in se rahlo rešil žene.

»Ali si prost? Kajne, da si prost? Oh, toliko sem premolila zate,« je ihtela Meleznica.

»Da. Pravi čudež je bil. Čisto na niti sem že visel.«

»Ali si sam prišel? Kje pa so drugi?« je spraševala Julka in ni mogla skriti vznemirjenja.

»Vsi pridejo. Jaz sem hitel, da bi bil prej doma.«

»Vsi, praviš, da pridejo? Ali ni nobeden obsojen?«

ob Rdečem morju. Angleži pravijo, da je s padcem Kerena zapečaten usoda vse Eritreje.

Abesinija

Južnoafriške čete so vkorakale pri prodiranju v Abesinijo od juga iz italijanske Somalije v Harar, ki je drugo največje in trgovinsko najbolj važno mesto v Abesiniji in šte-

je okrog 70.000 prebivalcev. Italijani se bodo pod vodstvom vojvode De Aosta postavili v bran nekje pred prestolnim mestom Addis Abeba, kamor je Južnoafrikancem odprta pot po zasedbi Hararja.

Po najnovejših poročilih so izpraznili Italijani Direravo in je s tem prekinjena železniška zveza med Džibutijem in Addis Abebo.

Po Jugoslaviji

Novi ministrski predsednik

je armijski general Dušan Simović. Rodil se je leta 1882. v Kragujevcu v Srbiji. Po končani srednji šoli se je posvetil vojaškemu sta-

di narodnega sveta v Zagrebu, kjer je sodeloval pri organizaciji državne obrambe in pri svobođenju Medjimurja, nato pa pri snovanju novo ustanovljene IV. armijske oblasti. Od aprila do konca avgusta 1919 je bil adjutant kralja, nato pomočnik načelnika štaba III. armije, nato pa načelnik štaba savske divizije. Do aprila 1925 je bil nato načelnik štaba IV. armije, od aprila 1925 do oktobra 1929 pa je bil dodeljen vojnemu letalstvu, kjer je končno postal načelnik štaba in pomočnik poveljnika letalstva. Od oktobra 1929 do novembra 1930 je bil poveljnik bosanske divizije, od novembra 1930 do maja 1933 drugi pomočnik načelnika glavnega generalštaba, nato pa do septembra 1936 poveljnik častniške šole v Sarajevu. Septembra 1936 je bil imenovan za poveljnika vojnega letalstva. Na tem položaju je ostal do danes.

Nova vlada bo skrbela za mir v državi in prijateljstvo s sosedi. Nova vlada je imela 27. marca pod predsedstvom generala Simovića prvo sejo. Ob tej priliki je predsednik vlade dal častnikarjem izjavo, da bo skrbela nova vlada za mir na znotraj in zunaj. S sosedi ostanemo tudi za bodoče v miru in prijateljstvu.

Naš škof ob prevzemu oblasti v državi v roke kralja Petra II. Naš škof dr. Ivan Tomažič je izdal ob prevzemu oblasti v roke kralja Petra II. posebno številko »Oglasnika

lavantinske škofije«. V listu je kraljev proglas in škofova brzojavka kralju, v kateri izroča škof svoje duhovščine in vernikov vladarju vdanost, pokorščino in ljubezen. Končno je odredil škof na cvetno nedeljo v vseh župnijskih cerkvah po glavni službi božji zahvalno pesem z molitvijo za kralja.

Prevod in izvoz slovenskega hmelja. Trgovinski minister je podpisal uredbo o proglasitvi banovinskega prehranjevalnega urada (Prevoda) v Ljubljani za poslovno centralo za izvoz slovenskega hmelja.

Seji širših okrajnih odborov JRZ za okraje Šmarje in Gornji grad. V nedeljo, 23. marca, sta se vršili polnoštevno obiskani seji okrajnih odborov JRZ za okraje Šmarje in Gornji grad. Obeh sej se je nameraval udeležiti g. minister dr. Miha Krek, ki pa je bil žal zadržan. Namesto njega sta v Šmarju podala politično poročilo gg. banovinski tajnik JRZ Marko Kranjc in bivši narodni poslanec dr. Anton Ogrizek, o svojem delu in predlogih v banskem svetu pa je poročal banski svetnik g. Zorenč. Sejo je vodil podpredsednik okrajne JRZ Šmarje in načelnik okrajnega cestnega odbora g. župan Turk. — Pri Sv. Frančišku pri Gornjem gradu je namesto odsotnega g. ministra dr. Kreka podal politično poročilo g. senator Alojzij Mihelčič. O prehrani je poročal banovinski tajnik JRZ Marko Kranjc. Predsednik Kmetijske zbornice in bivši narodni poslanec g. Martin Steblovnik, ki je tudi vodil okrajno sejo, je poročal o svojem delu in predlogih v banskem svetu in v Kmetijski zbornici. — Na obeh sejah se je po poročilih govornikov razvila zelo živahna debata o okrajnih zadevah. Odborniki krajevnih organizacij JRZ so s svoje skupne okrajne seje poslali pozdrave in izraze zaupanja ter zvestobe gg. predsedniku ministru dr. Francu Kuloveu, ministru dr. Mihi Kreku in banu dr. Marku Natlačenju. Sejo so zapustili v zavesti, da vlada stori vse, kar je mogoče, da se ohrani mir, g. ban pa skrbi, da bo vprašanje prehrane potom Prevoda urejeno kar najbolj pravično in da v nobenem okraju Slovenije ne bo pomanjkanja.

Da, v resnici manjka pravih učiteljev

nu. V svetovni vojni je bil major Dušan Simović najprej pomočnik načelnika štaba dunavske divizije, potem pa načelnik štaba dunavske divizije. Leta 1918. je bil kot polkovnik poveljnik 7. pešpolka kralja Petra I. in je na čelu tega polka vkorakal v osvobodjeni Beograd. Za svojo hrabrost v vojni je bil dvakrat odlikovan s Karadjordjevo zvezdo z meči. V novembru 1918 je bil imenovan za delegata srbske vlade in vrhovnega poveljstva pri vla-

Sem učitelj, zato mi ni vseeno, kaj govorijo in pišejo o slovenskih učiteljih. Ker verujem v poslanstvo in napredek svojega naroda, ki ga ljubim in mu posvečam vse svoje zmogljivosti, ne morem mimo zelo aktualnega članka g. Martina Steblovnika v 12. številki priloge »Kmečkega dela«, ne da bi dodal še nekaj svojih misli.

Večna škoda je za slovenski narod, da se velika večina slovenskih učiteljev idejno odtu-

juje svojemu ljudstvu, ker je liberalno in napredno usmerjeno. Na dlani je, da ostane tudi sicer najboljši tak učitelj v kraju samo državni uradnik in nič več, ker ne najde, odnosno ne more najti z ozirom na svoj svetovni nazor poti v globine in do temeljev, na katerih je zgrajena naša narodna samobitnost (kato-liška vera, slovenstvo, iz katerega izhaja tudi naša vdanost do kralja in države Jugoslavije).

Večna škoda je za naš mali slovenski narod,

»Nobeden. Prav za prav Judež je.«

»Judež?« sta kriknili obe, Julka je še dodala: »Saj Judež ni bil obtožen.«

»Obtožen ni bil, pa sam je priznal, da ga je on zabodel. Je vprašal ga ni sodnik, je kar sam povedal.«

»Moj Bog, saj to ni mogoče!« je zastokala Julka.

»Res je! Čisto nazadnje je priznal.«

Meležnik je zdaj pripovedoval, kako je bilo. Vse je podrobno povedal, tudi to, kako težko je Judež spravil besedo iz sebe, kako se je tresel, preden je mogel z besedo na dan, kako je od sramu ves zardel in ni mogel nobenemu v oči pogledati.

»Zakaj takoj ni povedal, da ga je on?« se je jezila Meležnica. »Zaradi njega si moral štiri tedne sedeti in drugi tudi. Doma smo si bili pa v takih skrbeh. Tak hudobnež...«

»Hudoben Judež prav za prav ni,« ji je segel Meležnik v besedo, »vest le ima, sicer bi ne bil priznal — in strašno težko mu je bilo... Pokoro bo pa tudi delal — pet let je dobil.«

»Pet let?« je zavpila Julka, ki je bila čisto bleda.

»Revež ubogi! Revež...«

»Tevž, pojdiva domov!« je silila Meležnica. »O, kako veseli bodo otroci in Marička tudi! Zdaj mi je tako lahko pri srcu.«

V prisrčnem pogovoru sta odšla Meležnik in Meležnica vsa srečna domov. Julka je obstala pri kapelici, kakor da je prikovana. Dolgo časa je minulo, preden se ji je v glavi začelo svitati, kako se je moglo vse tako zgoditi. Potem je zavila po ovinku, kjer je upala, da ne bo nikogar znanega srečala, in odhitela proti domu. Tu je poiskala hlapca Mohorja in ga je prosila, naj ji gre k frnači nekaj pomagat. Naskrivaj mu je pomignila, češ da bi rada na samem z njim govorila.

Ko sta bila na samem, je dejala:

»Mohor, ali si že čul? Vsi so prosti — samo Tonč, ta je obsojen — pet let je dobil.«

»Kaaaj?« se je zadržal hlapec in zazijal v Julko.

»Judež ni storil ničesar.«

»Priznal je na sodniji, da ga je on zabodel.«

»Potem se mu je zmešalo, drugače biti ne more.«

»Mohor, ali gotovo veš, da ga Ju-, da ga Judež ni?

Da je nedolžen?«

»To vem tako gotovo, kakor je gotovo, da ga jaz nisem.«

»Ali lahko prisežeš, da je tako?«

»Lahko prisežem na svojo dušo in na svoje zveličanje... Natanko sem videl, kako je Peter potegnil Meležniku nož iz hlač in kako je mahnil na Tinča. Tedaj Judeža še zraven bilo ni. Tinč se je že zgrudil, ko je Judež prišel in Petru izvil nož, sicer bi bil Peter še Mrka-

sena, toda deklica se ni šallila, temveč ga je odnesla kot odrasli v senik. To so ljudje pravili okoli in nekega dne je prišel k staršem neki novinar. Deklica je bila takrat v šoli in tako je vprašal mater, kako je s tem govorčenjem, in ali je res, da more Karl držati na rokah svojega očeta in še nekega dečka. Mati je mirno odgovorila: »Kar počakaj, da pride iz šole.« Deklica je res prišla z očetom vred, ki je tršat mož in tehtal 84 kg. Karl si je posadila očeta na kolena in ga je precej visoko dvignila od tal. Potem je oče vzel v naročje še nekega dečka, ki je tehtal 25 kg, in mala Karl je oba dvignila od tal. Karl je iz rodu Yormelldov. Bajka pozna »močnega Ola iz Vormilles«, ki ga niso